

Investeringsplan 2025-2027

Forskningsystemet

1 Innledning

Investeringsplanen for 2025-2027 gjør rede for hvordan midlene som porteføljestyret for forskningssystemet har fått ansvaret for, skal investeres for å bidra til mål og prioriteringer i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP), til regjeringens mål for Forskningsrådet, Forskningsrådets strategi og porteføljeplanen.

Porteføljen dekker ansvaret for forskningsinfrastruktur, internasjonalt samarbeid, tverrgående policyområder som åpen forskning (inkl. deling og gjenbruk av forskningsresultater, medvirkning, involvering og folkeforskning, og samfunnsansvarlig forskning og innovasjon), kjønnsbalanse, kjønnsperspektiver og mangfold, forskerrekuttering og tidlig karriere samt forskningsintegritet og etikk. Porteføljestyret for forskningssystemet er rådgivende overfor Styret og administrasjon i policyutvikling og overordnede strategiske vurderinger som har et systemperspektiv, herunder Forskningsrådets strategiske rolle for utviklingen av UH- og instituttsektor og utviklingen av et velfungerende forskningssystem nasjonalt og internasjonalt. Et kjennetegn ved porteføljen er at den er en blanding av rådgivning, policyutvikling og spesifikke finansieringsordninger rettet mot forskningssystemet i sin alminnelighet, uavhengig av fag og tema. Finansieringsordningene brukes i stor grad til å påvirke strukturelle forhold i forskningssystemet.

Den største enkeltposten i porteføljens investeringsordninger er grunnbevilgningene til forskningsinstitutter omfattet av [Retningslinjer for statlig grunnbevilgning](#) (GRUNNFIN). Dette, sammen med [Kompensasjonsordning for deltakelse i Horisont Europa](#) (Retur-EU), er en såkalt regelbasert ordning, og inngår dermed ikke i porteføljestyrets konkurranseutsatte investeringsordninger. Det samme gjelder for ordningen rekrutteringsstillinger i instituttsektoren (STIPINST). Porteføljestyret har ansvaret for å rådgive Forskningsrådet og Kunnskapsdepartementet om disse ordningenes innretning.

Porteføljestyret forvalter i tillegg til dette flere ordninger med gjennomstrømningsmidler, dvs. at midlene ikke lyses ut. Dette gjelder for eksempel tilskudd til Vitensentrene (VITEN), Forskerlinjer, Støtte til COST-samarbeider, basisfinansiering for UNINETT SIGMA2 AS og norsk medlemskap i ESS Survey.

De største postene i porteføljestyrets konkurranseutsatte investeringer er forskningsinfrastruktur (FORSKNINGINFRASTRUKTUR), internasjonalt samarbeid (PES, FORSTERK og INTPART) og rekrutteringsordninger (FORSKERSKOLER). Porteføljestyret beslutter også investeringer i romforskning (ROMFORSK) og CERN. I tillegg har porteføljestyret ansvaret for Forskningsrådets investeringer i forskning om forsknings- og innovasjonspolitik (FORINNPOL) og kjønnsbalanse og mangfold (BALANSE+), samt tildelinger til Vitensentprogrammet (VITEN).

Investeringsplanen skal operasjonalisere porteføljeplanenes mål:

- **Mål 1: Porteføljen skal bidra til helhet og godt samspill i det nasjonale forskningssystemet**
- **Mål 2 Porteføljen skal bidra til god interaksjon mellom det nasjonale og internasjonale forskningssystemet**
- **Mål 3: Porteføljen skal bidra til forskningsinfrastruktur av nasjonal strategisk interesse og legge til rette for at ressursene utnyttes best mulig**
- **Mål 4: Det nasjonale forskningssystemet skal være preget av god forskningskultur**

2 Prioriteringer

Prioriteringene under skal bidra til å realisere de fire overordnede målene. For best mulig samlet måloppnåelse er det behov for å samhandle med de andre porteføljestyrene.

Prioritering 1: Porteføljestyret vil bidra til økt samhandling mellom ulike FoU-sektorer

Porteføljestyret skal bidra til å utvikle det nasjonale forskningssystemet, til styrket helhet og samspill. Porteføljestyret vil legge til rette for at de forskningsutøvende institusjonene (UH-sektoren,

instituttsektoren og helseforetakene), næringsliv og offentlige virksomheter, og aktører i sivilsamfunnet samarbeider godt når forskningen gjennomføres og når resultatene av forskning skal tas i bruk.

Prioritering 2: Porteføljestyret vil bidra til bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet (European Research Area - ERA)

Å få til et godt samspill mellom nasjonale virkemidler og rammeprogrammet er helt nødvendig for å utnytte forskningsressursene best mulig. De nasjonale forskningsinfrastrukturene har et stort potensial for å delta i felleseuropeiske søknader til Horisont Europa.

Prioritering 3: Porteføljestyret vil bidra til å styrke samarbeid med land utenfor EU

Internasjonalt samarbeid med land utenfor EU er viktig for å få tilgang til forskning, bygge relasjoner og å få til globale løsninger. Forskningsrådet har en viktig rolle i oppfølgingen av regjeringens [Panoramastrategi](#). Det er behov for å styrke samarbeidet med de nordiske landene og med regioner i vekst, som for eksempel det afrikanske kontinentet.

Prioritering 4: Porteføljestyret vil bidra til at norske miljøer har tilgang til relevant, nødvendig og oppdatert forskningsinfrastruktur

Porteføljestyret skal arbeide for en prioritering av forskningsinfrastruktur, deling og tilgjengeliggjøring av forskningsdata, ved å investere i nasjonal forskningsinfrastruktur og norsk deltakelse i samarbeid om internasjonale forskningsinfrastruktur som støtter opp under prioriteringene i LTP.

Prioritering 5: Porteføljestyret vil utvikle og følge opp tverrgående planer og retningslinjer som berører forskningskultur

Porteføljestyret vil sørge for at de tverrgående policyene blir sett i sammenheng og blir godt implementert. Porteføljestyret vil vurdere å revidere eksisterende planer og retningslinjer eller utarbeide nye.

3 Tiltaksplan

Investeringsporteføljen til porteføljestyret består av temaene et velfungerende forskningssystem, internasjonalisering, forskningsinfrastruktur, rekruttering og forskertalenter, kjønn og mangfold og forskning om forskning og innovasjon, som har ulike aktiviteter og utlysninger knyttet opp mot seg. Under omtales kun de tiltakene som har utlysninger i planens periode, knyttet opp mot de aktuelle prioriteringene, basert på porteføljens mål i kapitlene over. Planen skal revideres hvert år, og konkretisering av valg av temaer og søknadstyper gjøres i forbindelse med den årlige revisjonen.

3.1 Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet

I 2025 tildeles 24 millioner kroner til den løpende utlysningen av **Prosjektetableringsstøtte (PES)**. I tillegg utlyses i 2025 12 millioner kroner til strategisk posisjonering mot Horisont Europa, og en kompetansesatsing i regi av NARMA. Dette var tidligere en del av PES rammebevilgning. EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er Norges viktigste kilde til finansiering av internasjonalt samarbeid innenfor forskning og innovasjon. Ordningen med tildeling av prosjektetablerings- og posisjoneringsstøtte er et viktig virkemiddel i Forskningsrådet for å styrke norsk deltakelse i EUs rammeprogram.

PES-støtten gjelder både utlysninger fra Horisont Europa og Det europeiske forsvarsfondet (EDF), og består av to deler: en rammebevilgning og en åpen, løpende utlysning. Det ble lyst ut en rammebevilgning på 138 millioner kroner for 2025-2027, og en evt. ny rammebevilgningsutlysning er derfor ikke ventet før i slutten av 2027 med prosjektstart i 2028.

Samarbeidsprogram Norge Frankrike (AURORA) er forskerutveksling for nytt samarbeid mellom Norge og Frankrike, der forskere fra Norge og Frankrike kan få støtte til korte forskeropphold eller starte felles forskerprosjekter. Programmet er en samfinansiering mellom de to landene.

FORSTERK er en ordning med forsterkningsmidler til deltagere i norske EU-prosjekter. Her er nå et underskudd, og ingen midler å lyse ut.

EU-nettverk øker deltakernes kompetanse om Horisont Europa, styrker samarbeid på tvers av sektorer og bidrar til å lære og dele god praksis og bygge nettverk for kommende EU-søknader. Utlysning for neste tre-års periode ligger ute og hadde søknadsfrist i september 2024.

Toppfinansiering for utgående MSCA-kandidater (MSCA TOPP-UT) er toppfinansiering av utgående kandidater og skal bidra til bedre økonomiske vilkår for forskere som har fått stipend (fellowship) fra Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA). MSCA-TOPP-UT har en aktiv løpende utlysning på 2,5 millioner kroner, som er planlagt å fortsette ut planens periode.

PES, AURORA, FORSTERK, EU-nettverk og MSCA TOPP-UT bidrar til å oppnå Mål 2: Porteføljen skal bidra til god interaksjon mellom det nasjonale og internasjonale forskningssystemet.

3.2 Styrket samarbeid med land utenfor EU

I 2025 lyses det ut midler til Internasjonale **Partnerskap for fremragende utdanning, forskning og innovasjon (INTPART)**. INTPART-ordningen ble etablert som en oppfølging av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning og satsing for å utvikle flere verdensledende fagmiljøer i Norge, og følger opp regjeringens Panoramastrategi - Strategi for forskings- og høyere utdanningssamarbeid med Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA (2021–2027).

Under INTPART-ordningen kan kvalifiserte norske forskningsinstitusjoner søke om midler til partnerskap med landene som er omfattet av strategien (se over). Ordningen skal føre til måloppnåelse på følgende delmål:

- varige internasjonale partnerskap som øker kvaliteten på høyere utdanning og forskning i Norge
- gode koblinger mellom høyere utdanning og forskning innenfor rammene av partnerskapene
- samarbeid med arbeids- og næringsliv for økt kvalitet og relevans innenfor rammene av partnerskapene, der det er relevant

I tillegg til midlene som vedtas av porteføljestyret for forskningssystemet, er det invitert til samfinansiering med andre porteføljer.

Internasjonal stimuleringspott er et virkemiddel som skal understøtte Forskningsrådets strategiske ambisjoner knyttet til internasjonalt samarbeid, og muligheter for norske forskningsaktører. Potten skal brukes til å realisere Forskningsrådets bruk av nye strategiske samarbeidsformer internasjonalt bl.a. med andre lands forskningsråd. Potten skal virke utløsende ved å forsterke andre porteføljers internasjonale utlysninger, risikoaflaste andre porteføljestyrers innsats eller finansiere initiativ som ikke dekkes av andre porteføljestyrer (retningslinjer vedtatt i møte 5/24 Sak PS-FS 52/24). I 2025 er det satt av til sammen 100 millioner kroner under denne posten. Midlene skal bl.a. gå til å samfinansiere felles nordiske utlysninger innenfor temaene kunstig intelligens og Arktis, gjennomføre en bilateral utlysning med Sør-Korea (som ikke dekkes av andre porteføljestyrer) og tilføring av ekstra midler til INTPART og PES, for å utvide målgruppen til å omfatte land i Afrika utover Sør-Afrika. Deler av disse midlene vil tildeles gjennom utlysninger i andre porteføljestyrer.¹

INTPART og internasjonal stimuleringspott bidrar til å oppnå Mål 2: Porteføljen skal bidra til god interaksjon mellom det nasjonale og internasjonale forskningssystemet.

¹ Det kan også komme tildelinger rettet mot prioritering 3.1. Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet gjennom strategisk pott.

3.3 Norske miljøer har tilgang til relevant, nødvendig og oppdatert forskningsinfrastruktur

Avansert forskningsinfrastruktur er en drivkraft i et velfungerende forskningssystem, en forutsetning for forskning av høyeste kvalitet, og gir muligheter for styrket samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og samfunnet. I 2024 tildeles det 1300 millioner kroner til midler til **Forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet (INFRASTRUKTUR)**. I tildelingsbrevet for 2024 fra Kunnskapsdepartementet står det at Forskningsrådet skal finansiere *Nasjonal satsning på infrastruktur*, Norges bidrag til internasjonale infrastrukturprosjekter der Norge har et særlig ansvar og basisbevilgning til Sigma2 AS. Tildelingen skal bidra til å oppnå målene og prioriteringene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Inkludert i dette er forskningsinfrastruktur og infrastruktur for forskningsdata av nasjonal strategisk interesse.

Ansvarsområdet innebærer utarbeidelse og oppdatering av [Norsk veikart for forskningsinfrastruktur](#). Veikartet beskriver Forskningsrådets strategiske beslutningsgrunnlag for utvelgelse av prosjekter for innvilgelse.

I 2025 lyses det ut midler til Forskerprosjekter under **Program for romforskning (ROMFORSK)**. ROMFORSK er en løpende aktivitet som skal bidra til best mulig utnyttelse av norske investeringer i relevant forskningsinfrastruktur og internasjonale programmer innenfor romforskning. Aktiviteten skal etablere økt grunnleggende kunnskap om verdensrommet og Jorda og bidra til utviklingen av en ny generasjon romforskere. Formålet med aktiviteten er å maksimere den forskningsmessige utnyttelsen av norsk medlemskap i flere europeiske romforskningsorganisasjoner², samt øvrig ESA-relevant vitenskapelig infrastruktur i Nord-Norge og på Svalbard. Virkemiddelet **CERN** utlyser midler for å maksimere den forskningsmessige utnyttelsen av det norske medlemskapet. Neste utlysning er i 2027.

INFRASTRUKTUR, CERN og ROMFORSK bidrar til å oppnå Mål 3: Porteføljen skal bidra til forskningsinfrastruktur av nasjonal strategisk interesse og legge til rette for at ressursene utnyttes best mulig.

3.4 Følge opp tverrgående planer og retningslinjer som berører forskningskultur

I 2027 er det planlagt å lyse ut midler til **Nasjonale forskerskoler (FORSKERSKOLER)**. Formålet med nasjonale forskerskoler er å strukturere forskerutdanningen og gi et utdanningstilbud som er tilgjengelig på tvers av institusjoner. Ved forrige utlysning (2021) ble det lagt inn krav om arbeidslivsrelevans som strategisk innretning, og dette vil også gjelde for utlysningen i 2024. Forskerskolene skal bidra til å heve aktiviteten og kapasiteten i de samarbeidende miljøene, og gi stipendiatene bedre tilgang til forskernettsverk og veiledning. De skal dessuten bidra til internasjonalisering av norsk forskerutdanning.

FORSKERSKOLER bidrar til å oppnå Mål 1: Porteføljen skal bidra til helhet og godt samspill i det nasjonale forskningssystemet og Mål 2 Det nasjonale forskningssystemet skal være preget av god forskningskultur.

I 2025 lyses det ut midler innenfor ordningen **Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse (BALANSE+)**, som har som hovedmål å fremme kjønnsbalanse og mangfold i forskningssystemet. Målene skal nås ved å:

- styrke forskningsinstitusjonenes arbeid med likestilling, kjønnsbalanse og mangfold
- stimulere til økt kunnskapsutvikling og oppmerksomhet om kjønnsbalanse og mangfold

² European Space Agency (ESA), European Incoherent SCATter (EISCAT) og Nordic Optical Telescope (NOT).

- finansiere tiltak i institusjoner der det dokumenteres behov og foreligger konkrete tiltaksplaner
- finansiere forskning, analyser og kunnskapsutvikling
- dialog med porteføljestyrene

I tillegg skal porteføljestyret tildele 10 millioner kroner i 2025 til deltagelse i NordForsks program [Gender in the Nordic Research and Innovation Area](#).

BALANSE+ bidrar til å oppnå Mål 1: Porteføljen skal bidra til helhet og godt samspill i det nasjonale forskningssystemet og Mål 4 Det nasjonale forskningssystemet skal være preget av god forskningskultur.

Tiltak (utlysning)	Mål for porteføljen	Aktuelle søknadstyper	Planlagt utlysning 2025 mill. kr.	Planlagt utlysning 2026 mill. kr.	Planlagt utlysning 2027 mill. kr.
Internasjonal investeringspott	2	Internasjonalt samarbeid og internasjonale fellesutlysninger	100		
Prosjektetableringsstøtte (PES) løpende	2	Koordinerings- og støtteaktivitet	24	24	24
Prosjektetableringsstøtte (PES) strategisk posisjonering	2	Koordinerings- og støtteaktivitet	12		
Prosjektetableringsstøtte (PES) ramme	2	Koordinerings- og støtteaktivitet			75
Samarbeidsprogram Norge Frankrike (AURORA)	2	Koordinerings- og støtteaktivitet	0,8	0,8	0,8
Toppfinansiering for utgående MSCA-kandidater (MSCA TOPP-UT)	2	Koordinerings- og støtteaktivitet	2,5	2,5	2,5
Partnerskap for fremragende utdanning, forskning og innovasjon (INTPART)	2	Koordinerings- og støtteaktivitet	45		45
Forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet (INFRASTRUKTUR)	3	Forskningsinfrastruktur	1400*		1400
Program for romforskning (ROMFORSK)	3	Forskerprosjekt og KOS	36	1	35
CERN	3	Forskningscenter			200
Nasjonale forskerskoler (FORSKERSKOLER)	1 og 4	Koordinerings- og støtteaktivitet			96
Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse (BALANSE+)	4	Koordinerings- og støtteaktivitet	30		
Gender in the Nordic Research and Innovation Area	4	NordForsk	10**		

SUM			1660,3	28,3	1878,3
------------	--	--	---------------	------	--------

* Midlene vil tildeles i 2026.

** Midlene vil tildeles i 2026.

4 Utlysningsplan

Utlysninger (fordelt på fellesutlysninger og søknadstyper)	Prioritering 2025 (stikkord)	Planlagt utlysning 2025 mill. kr.	Planlagt utlysning 2026 mill. kr.	Planlagt utlysning 2027 mill. kr.
Forskerprosjekt	Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet (prioritering 2) Relevant, nødvendig og oppdatert forskningsinfrastruktur (prioritering 4)	35		34
Forskningsinfrastruktur	Relevant, nødvendig og oppdatert forskningsinfrastruktur (prioritering 4)	1400*		1400
Forskningscenter	Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet (prioritering 2) Relevant, nødvendig og oppdatert forskningsinfrastruktur (prioritering 4)			200
Koordinerings- og støtteaktivitet	Økt samhandling mellom ulike FoU-sektorer (prioritering 1) Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet (prioritering 2) Styrke samarbeidet med land utenfor EU (prioritering 3) Tverrgående policyer og retningslinjer som berører forskningskultur (prioritering 5)	125,3**	28,3	244,3

Internasjonalt samarbeid og internasjonale fellesutlysninger	Bedre samspill med og økt finansiering fra det europeiske forskningsområdet (prioritering 2) Styrke samarbeidet med land utenfor EU (prioritering 3)	100***		
SUM		1660,3	28,3	1878,3

* Midlene tildeles i 2026.

** Av disse midlene vil deler av beløpet tildeles i 2026.

*** Av disse midlene vil deler av beløpet tildeles i 2026.